

MATEMATİKSEL ÜSTÜN YETENEK: TANILAMA, EĞİTİM VE ÖĞRETMEN ALGILARI

Yazarlar

Pelin GÜLER AYGÜN

Doç. Dr. Fatma ERDOĞAN

MATEMATİKSEL ÜSTÜN YETENEK: TANILAMA, EĞİTİM VE ÖĞRETMEN ALGILARI

Yazarlar

Pelin GÜLER AYGÜN
Doç. Dr. Fatma ERDOĞAN

ISBN: 978-625-382-052-7

E-ISBN: 978-625-382-053-4

DOI: 10.54637/vizetek.9786253820534

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Yayın Tarihi: Kasım, 2025

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekiayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA

Tel.: 0 (312) 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

MATEMATİKSEL ÜSTÜN YETENEK: TANILAMA, EĞİTİM VE ÖĞRETMEN ALGILARI

Yazarlar

Pelin GÜLER AYGÜN

ORCID: 0009-0007-3263-1818

Doç. Dr. Fatma ERDOĞAN

ORCID: 0000-0002-4498-8634

ÖN SÖZ

Üstün yeteneklilik kavramı, insan potansiyelinin en karmaşık ve en çok tartışılan boyutlarından birini oluşturmaktadır. Bu kavram, yalnızca bireyin bilişsel kapasitesini değil; yaratıcılığını, motivasyonunu, duyuşsal özelliklerini ve içinde bulunduğu çevresel koşullarla kurduğu dinamik ilişkiyi de kapsayan çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Özellikle matematik gibi soyut düşünme, problem çözme ve üst düzey bilişsel süreçlerin merkezde olduğu disiplinlerde üstün yetenekliliği anlamak, bu karmaşıklığı daha görünür kılmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı, ilköğretim matematik öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı düzeylerini belirlemektir. Araştırma kapsamında, öğretmenlerin bu konudaki algılarının sosyo-demografik (örneğin cinsiyet), eğitsel (eğitim düzeyi, üstün yetenekli öğrencilere ilişkin eğitim alma, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi konusunda bilgi kaynaklarını takip etme) ve mesleki (üstün yetenekli öğrenciyle çalışma deneyimi, mesleki kıdem) değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenmektedir. Araştırmanın bir diğer amacı ise, ilköğretim matematik öğretmenlerinin hem genel üstün yetenekli hem de matematiksel üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını derinlemesine analiz etmektir. Araştırma sürecinde karma yöntem yaklaşımı benimsenmiş; böylece öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere ilişkin algıları hem nicel bulguların geniş panoraması hem de nitel verilerin derinlikli çözümlemeleri ışığında çok boyutlu olarak ele alınmıştır.

Kitabın kuramsal çerçevesi, üstün yeteneklilik literatürünün tarihsel gelişimini, çağdaş kuramsal modelleri ve matematiksel üstün yetenekli öğrencilerin karakteristik özelliklerini kapsamlı biçimde sunmaktadır. Bu bölüm, üstün yetenekliliğin tek boyutlu bir zekâ göstergesi olmadığını; bilişsel, yaratıcı ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle açıklanabilecek bütüncül bir yapı olduğunu vurgulamaktadır. Matematiksel üstün yetenekliliğe ilişkin tartışmalar ise, yüksek akademik performansın ötesine geçerek, öğrencilerin problem çözme süreçlerindeki özgünlük, soyutlama kapasitesi, bilişsel esneklik ve derinlemesine öğrenme eğilimleri gibi alanlara odaklanmaktadır.

Araştırmanın nicel bulguları, ilköğretim matematik öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere ilişkin algılarının çeşitli sosyo-demografik ve mesleki değişkenlere göre farklılaştığını göstermektedir. Nitel bulgular ise öğretmenlerin üstün yetenekliliği nasıl tanımladıklarını,

matematiksel üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerini hangi boyutlarda yorumladıklarını ve bu öğrencilerin sınıf içi öğrenme deneyimlerini nasıl değerlendirdiklerini derinlemesine görünür kılmaktadır. Öğretmenler, bir yandan bu öğrencilerin yüksek potansiyellerinin farkında olduklarını belirtirken; diğer yandan sınıf içi farklılaştırma, materyal yetersizliği, zaman kısıtları ve özel eğitim desteğine duyulan ihtiyaç gibi yapısal güçlükleri de açıkça dile getirmektedir. Bu yönüyle çalışma, öğretmenlerin deneyimlerini yalnızca betimlemekle kalmayıp, eğitim sisteminin daha kapsayıcı ve nitelikli bir yapıya kavuşması adına anlamlı ipuçları sunmaktadır.

Sonuç olarak, bu kitap matematiksel üstün yeteneklilik alanına yalnızca akademik bir katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda eğitim politikalarına, öğretmen yetiştirme programlarına ve sınıf içi uygulamalara yön verebilecek önemli öneriler de içermektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin fark edilmesi, desteklenmesi ve potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri, öğretmenlerin bilgi birikimi, eğitim ortamlarının niteliği ve sistemsel desteklerle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda çalışma, hem kuramsal bir rehber hem de uygulamaya yönelik bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Bu kitap danışmanlığını Doç. Dr. Fatma Erdoğan'ın yürüttüğü, Pelin Güler tarafından hazırlanan "920704" Tez Nolu, 2025 yılında Yüksek Lisans Tez Savunma Jürisi tarafından oy birliği ile başarılı bulunulup onaylanan, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Matematik Eğitimi Bilim Dalında hazırlanan "İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Üstün ve Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Algıları ve Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir. Bu kitabın, üstün yetenekliler eğitimi alanında çalışan araştırmacılara, öğretmenlere, politika yapıcılara ve bu alana ilgi duyan tüm okurlara yeni perspektifler kazandırması dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Problemi	5
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Üstün Yeteneklilik	9
2.1.1. Üstün Yeteneklilik Modelleri	10
2.2. Matematiksel Üstün Yetenek	11
2.2.1. Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencilerin Karakteristik Özellikleri	12
2.2.2. Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tanılanması	15
2.2.3. Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Öğretim Süreci	16
2.2.4. Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tanılanmasında ve Eğitiminde Öğretmenlerin Rolü	17
2.3. İlgili Literatür	19
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Evren, Örneklem ve Katılımcılar	24
3.2.1. Nicel Boyutun Evreni ve Örneklemi	24
3.2.2. Nitel Boyutun Katılımcıları	26
3.3. Veri Toplama Araçları	28
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	28
3.3.2. Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Algısı Ölçeği (ÜYÖYÖAÖ)	28
3.3.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	29
3.4. Verilerin Toplanması	32
3.5. Verilerin Analizi	33
3.6. Nitel Araştırmada Doğruluk ve Güvenilirlik	36
IV. BULGULAR	39
4.1. Nicel Bulgular	39
4.1.1. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Düzeyi	39

4.1.2. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular ...	39
4.2. Nitel Bulgular	42
4.2.1. Üstün Yetenek Kavramının Tanımları.....	42
4.2.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri	44
4.2.3. Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencilerin Özellikleri	47
4.2.4. Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tanılama Gerekliliği	51
4.2.5. Matematiksel Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanılama Süreci.....	54
4.2.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematik Eğitimi İhtiyaçları	57
4.2.7. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematik Derslerinde Karşılaştıkları Sınırlılıklar ve Zorluklar	61
4.2.8. Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematik Öğretimi Sürecinde Karşılaştıkları Sınırlılıklar ve Zorluklar	65
4.2.9. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Matematik Eğitimine İlişkin Öneriler	69
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	75
5.1. Nicel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Sonuç	75
5.2. Nitel Bulgulara İlişkin Tartışma ve Sonuç.....	80
5.3. Öneriler	86
5.3.1. Öğretmen ve Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	86
5.3.2. Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	87
KAYNAKLAR.....	89